

▲ อะชะชะ จะโตเฉพาะในสระหรือทะเลสาบที่น้ำนิ่ง สะอาดไม่มีคลื่น

"อะชะชะ"

กัญญา สัทธฺุอะ

เขี้ยวสดีสีในฤดูร้อน

อากาศ เริ่มร้อนอบอ้าวตั้งแต่เข้าเดือนมิถุนายน เป็นต้นมา อุณหภูมิสูงสุดในคันไชที่ไม่เคยเกิน 30 องศาไม่ค่อยๆ พุงสูงขึ้นเรื่อยๆ จนผู้คนเลือกที่จะมองหาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคที่อุณหภูมิต่ำๆ เช่น ฮอกไกโด นางาโนะ หรือไม้ก๊บนที่สูงหรือตามแหล่งน้ำสะอาดซึ่งมีไม้نانาพันธุ์ให้ชม

"อะชะชะ" เป็นพืชน้ำสกุล *Nymphoides peltata* มีชื่อในภาษาไทยว่า "พองน้ำคึกคักในคลองคองหัวใจ" มีถิ่นกำเนิดในยูเรเชีย ดอกสีเหลืองสดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางราว 3-4 เซนติเมตร มีกลีบ 5 กลีบ หน้าตาคล้ายดอกผักทองแต่มีใบกลมเล็กๆ คล้ายรูปหัวใจ เส้นผ่าศูนย์กลางราว 5-12 เซนติเมตรลอยอยู่บนผิวน้ำ ตัวดอกจะบานเฉพาะวันที่มีแสงแดดและบานเพียงครึ่งวันก่อนที่จะร่วงโรยไปในช่วงบ่ายระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคมซึ่งเป็นฤดูร้อนของญี่ปุ่น ใน

อดีตพบได้ทั่วไปในทะเลสาบหรือบ่อน้ำตื้นๆ ที่ไม่มีคลื่นลมหนักตั้งแต่ฮอกไกโดถึงคิวชู ทว่าปัจจุบันพบได้ไม่กี่แห่ง บางจังหวัดขึ้นทะเบียนเป็นพืชหายาก บางจังหวัดมีการระดมกำลังอาสาสมัครช่วยปลูกและขยายพันธุ์ ด้วยความเชื่อว่าอะชะชะจะช่วยรักษาน้ำให้สะอาด

ในหนังสือประวัติศาสตร์ "นิฮอนโชะกิ" ปรากฏหลักฐานในชื่อของ "โมะ" หรือพืชประเภทสาหร่าย และจากหนังสือรวบรวมเพลงโบราณ "มันโยชู" ในสมัยเฮอัน พบว่า โมะที่วันนี้เพิ่งจะมาเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ "อะชะชะ" ครั้งแรกโดยปรากฏชื่อในเพลงยาวเพลงหนึ่ง มีเนื้อความว่า 「か黒き髪に真木綿(まゆふ)もち あざさ結び垂丸.....」 "คะคุโระกิคะมิ นิ มะยุฟู โมะจิ อะชะชะ ยูอิทะระะ" "ผมยาวดกดำเกล้าย้อยลงมา พันด้วยผ้าฝ้ายประดับดอกอะชะชะ" ในอดีตดอกอะชะชะถูกเรียกว่า "อะชะชะ" ใช้เป็นดอกไม้ประดับผมผู้หญิง

บานสะพรั่งอยู่กลางที่ราบนาบริเวณที่เรียกว่า “มียะเคะโนะฮะระ” หรือตำบลมียะเคะโจ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนารา ในปัจจุบัน ตำบลมียะเคะทุกวันนี้ได้กำหนดให้ฮะสะซะเป็นดอกไม้ประจำตำบล โดยมีชาวตำบลช่วยกันปลูกไว้ตามแหล่งน้ำหลายๆ แห่ง

ที่มาของชื่อของ “อะสะซะ” หรือ “อะสะซะ” นั้นว่ากันว่ามาจากการเป็นดอกไม้ที่บานเฉพาะช่วงเช้า “อะสะสะคุ” หรือบานในน้ำตื้น “อะสะสะคุสะคุ” หรือรากที่พันกันได้ดิน “อะสะสะนะบุ” บางคนก็เชื่อว่าเนื่องจากใบอ่อนๆ ของมันถูกเรียกว่า “อะสะสะจุนไซ” หรืออะสะสะสะสะสะ” ซึ่งหมายถึงผักที่โตในน้ำตื้นกินได้ ต่อมาเสียงจึงแปลงมาเป็น “อะสะซะ” ในปัจจุบัน

▲ ดอกจะบานพ่นน้ำขึ้นมาเล็กน้อยในช่วงเช้าวันที่มีแดดในฤดูร้อน

▲ อายุของดอกสั้นเพียงครึ่งวัน ช่วงบ่ายก็จะโรยไป

▲ ดอกอะสะซะจะมีกลีบ 5 กลีบ เกสรที่เห็นตรงกลางจะกลายเป็นเมล็ดขยายพันธุ์ได้

▲ ใบเล็กๆ มีหนักตรงกลางคล้ายรูปหัวใจ ใบอ่อนกินได้

ที่ว่าดอกอะสะซะที่เคยพบทั่วไปตามธรรมชาติค่อยๆ สูญพันธุ์ไปแล้วในหลายต่อหลายจังหวัด เช่น ในโอซากา เกียวโต เอะฮิเมะ ทตโตะริ กระทรวงสิ่งแวดล้อมญี่ปุ่น จึงขึ้นทะเบียนไว้ใน Red Data Book เป็นพืชอนุรักษ์ใกล้สูญพันธุ์

อะสะซะ มาได้รับความสนใจอีกครั้งสักราว 20 ปี ก่อนหน้านี้ เมื่อผู้คนที่อาศัยรอบๆ ทะเลสาบคะสุมิงะฮะระ ในจังหวัดอิบะระกิ และชิบะได้ระดมกำลังอาสาสมัครทั้งเด็กเล็ก และผู้ใหญ่สำรวจสภาพแวดล้อมรอบๆ ทะเลสาบที่น้ำเริ่มสกปรกจากการปล่อยน้ำเสียในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นจากทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา พวกเขา

▲ Nakatani-ike ป่าพฤษศาสตร์โกเบ

▲ สีเหลืองสดดูเด่นแต่ไกล

พบว่าตามริมเขื่อนคอนกรีตที่น้ำมีกวดอกไม้เล็กๆ สีเหลืองสดบานอยู่เป็นหย่อมๆ จากการค้นคว้าของผู้เชี่ยวชาญก็พบว่าอะสะซะลดจำนวนลง เพราะระดับน้ำในทะเลสาบที่เปลี่ยนไป น้ำที่ไม่สะอาด หญ้าโยะชิที่เป็นตัวช่วยให้ต้นอะสะซะแตกกิ่งขยายพันธุ์ถูกทำลายลง พวกเขาจึงร่วมกันจัดทำ “กองทุนอะสะซะ” เปิดห้องเรียนให้เด็กๆ ได้ศึกษาความสำคัญของสภาพแวดล้อม หาทุน และระดมกำลังช่วยกันดูแลปลูกดอกอะสะซะที่ลดจำนวนลง หลายปีต่อมาอะสะซะก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นแหล่งชมดอกอะสะซะใหญ่ในภูมิภาคคันโตทุกๆ ฤดูร้อน เนื้อไปกว่าอื่นใด น้ำในทะเลสาบคะสุมิงะอุระก็ค่อยๆ กลับมาใสสะอาดพอที่ดอกอะสะซะจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

จากนั้นเป็นต้นมา หลายๆ พื้นที่ๆ สระน้ำใหญ่เช่นที่ป่าพฤษศาสตร์โกเบก็เริ่มขยายพันธุ์อะสะซะกัน ดอกเดี่ยวๆ อาจดูไม่เด่นนัก แต่เมื่อบานพร้อมกันเป็นพุ่มๆ หมื่นๆ ดอกสะพรั่งเต็มสระไปหมดก็เรียกความสนใจได้แต่ไกล สีเหลืองสดไล่ตดกับใบสีเขียวดังแหวนแม่เต็มผิวสระดูเผินๆ เหมือนพรมลายเขียวเหลืองช่วยบรรเทาความร้อนได้ไม่น้อยทีเดียว

เนื้อไปกว่าอื่นใด อะสะซะที่บานสะพรั่งเต็มสระยังเป็นสัญลักษณ์ว่าน้ำในสระสะอาดสะอาดอ่านพออีกด้วย

สถานที่ชมดอกอะสะซะ ที่เดินทางสะดวกที่สุด

ป่าพฤษศาสตร์โกเบ จังหวัดเฮียวโกะ กลางป่าจะมีสระน้ำ Nagatani-ike ทุกเดือนมิถุนายน-สิงหาคม ดอกอะสะซะ เป็นหมื่นๆ ดอกจะบานสะพรั่งดังพรมสีเหลืองสลบเขียว เปิดให้เข้าชมเวลา 9:00-17:00 น. ปิดทุกวันพุธ (ค่าเข้าชม 300 เยน)

